

Sygn. akt I ACa 1056/22

POSTANOWIENIE

Dnia 6 czerwca 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący Sędzia SA Mariusz Tchórzewski

po rozpoznaniu w dniu 6 czerwca 2023 r. w Lublinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa E. P.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę i ustalenie

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 22 września 2022 r. w sprawie (...)

postanawia

odrzuć apelację w części odnoszącej się do kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Apelacją z dnia 14.11.2022 r. powódka zaskarżyła wyrok w zakresie oddalonych w całości lub części roszczeń oraz „w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu między innymi z punktu 4, w tym, kosztach zastępstwa procesowego dotyczącego powódki”, wnosząc w tym zakresie o „zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu”.

Przypomnieć należy, że orzeczenie o kosztach postępowania cywilnego, jakkolwiek umieszczone w wyroku, ma zawsze charakter postanowienia (orzecz. SN z 11.01.1935 r. C.III.Z. 1137/34 Gł.Sąd. 1936/4, s. 36), na które przysługuje zażalenie, o ile strona nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy (art. 394 § 1 pkt 6 k.p.c.). Warunkiem zaskarżenia takiego postanowienia jest jednak jego istnienie, a jeśli sąd pominął tę część sentencji wyroku, a strona nie wniosła o uzupełnienie orzeczenia (art. 351 § 1 i 3 k.p.c.), apelacja w tej części podlega odrzuceniu na podstawie art. 373 § 1 k.p.c., jako zwrócona przeciwko orzeczeniu nieistniejącemu (por. post. SN z 2.06.1964 r. I PR 10/63 OSNCP 1965/5/80). Sytuacja taka zaistniała właśnie w niniejszej sprawie.

W punktach IV i V Sąd I instancji orzekł o kosztach powstałych w toku postępowania, niepokrytych przez strony, nakazując ich ściąganie na rzecz Skarbu Państwa i były to jedyne orzeczenia niemerytoryczne w sentencji wyroku.

W polskim systemie cywilnego prawa procesowego wyróżnić należy w ramach kosztów postępowania trzy komponenty składowe: koszty procesu, koszty sądowe, koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu mające być ponoszone przez Skarb Państwa.

Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. koszty procesu, to koszty strony niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony, wymienione w §§ 2 i 3 przepisu i co istotne – podlegają one, co do zasady, zasądzeniu od jednej strony na rzecz przeciwnika, w oparciu o reguły z art. 98 i nast. k.p.c. Zawsze są to, zatem koszty już poniesione przez strony, obejmując m.in. uiszczony opłaty, uiszczony i wykorzystany wydatki, a przy korzystaniu w procesie z pomocy profesjonalnego pełnomocnika – zgodnie z art. 98 § 3 k.p.c. zalicza się do nich wynagrodzenie radcy prawnego lub adwokata nawet wówczas, gdy jeszcze nie zostało mu przez stronę wypłacone.

Drugim, odrębnym komponentem kosztów postępowania cywilnego są odrębnie regulowane koszty sądowe (por. art. 108 § 1 k.p.c. i art. 108¹ k.p.c.), normowane w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (art.1) i koszty te obejmują opłaty i wydatki z zamkniętego katalogu (art. 2 ust. 1 i art. 5 u.k.s.c.). Dla zakwalifikowania danej kwoty do kategorii kosztów sądowych istotne jest to, czy nie została ona już wydatkowana lub pokryta przez którąkolwiek ze stron procesu, gdyż wówczas kwota taka staje się składową kosztów procesu. O należnych kosztach sądowych również należy rozstrzygać w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie (art. 108 § 1 k.p.c.), przy czym postanowienie to obejmuje wyłącznie postać orzeczenia o obowiązku poniesienia takich opłat lub wydatków [na rzecz Skarbu Państwa] (por. art. 108¹ k.p.c.) w oparciu o jedną z zasad normowanych nie w Kodeksie postępowania cywilnego, lecz autonomicznie w art. 113 przywołanej ustawy.

Powyższe rozróżnienie wskazuje, że opisane kategorie kosztów postępowania nigdy się nie „nakładają”, są całkowicie od siebie odseparowane w tym znaczeniu, że ich składowe nigdy nie wystąpią jednocześnie w kategorii kosztów procesu i kosztów sądowych.

Konsekwentnie przyjmuje się w związku z tym, że orzeczenia (postanowienia) w przedmiocie poniesienia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, orzeczenia o kosztach procesu i orzeczenia o kosztach sądowych są to różne orzeczenia (post. SN z 21.03.1989 r. II CZ 36/89) i zgodnie z nakazem zawartym w art. 108 § 1 k.p.c. te odrębne postanowienia winny znaleźć swój wyraz w sentencji orzeczenia kończącego postępowanie, o ile poszczególne kategorie kosztów w nim zaistniały.

W realiach sprawy Sąd Okręgowy uchybiając nakazowi z art. 108 § 1 k.p.c., mimo zgłoszonego przez strony żądania (vide protokół rozprawy, k. 599) w ogóle nie orzekł o kosztach procesu pomiędzy stronami, natomiast w punktach IV i V wyroku zawarł postanowienia w przedmiocie kosztów sądowych mających podlegać ściągnięciu na rzecz Skarbu Państwa. Powódka nie wniosła o uzupełnienie wyroku o to obligatoryjne (w realiach sprawy) postanowienie, zatem jej środek odwoławczy co do istoty sprawy, który skierowała również przeciwko nieistniejącemu postanowieniu, w tej części podlegał odrzuceniu, jako niedopuszczalny z innych przyczyn.